

Sygn. akt I CSK 653/17

POSTANOWIENIE

Dnia 1 marca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

w sprawie z powództwa M. T.
przeciwko Z. S.A. w W.
o ochronę dóbr osobistych,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 1 marca 2018 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w W.
z dnia 9 maja 2017 r., sygn. akt I ACa .../16,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji o wysokim stopniu sformalizowania, czego wyrazem jest m.in. art. 398³ § 1 k.p.c., który wymaga oparcia skargi wyłącznie na określonych w tym przepisie podstawach. Zakres kontroli Sądu Najwyższego w ramach rozpoznawania skargi kasacyjnej jest ograniczony w stosunku do innych środków zaskarżenia, w tym apelacji wnoszonej do sądu drugiej instancji, co zobowiązuje sąd drugiej instancji do rozpoznania sprawy w granicach zaskarżenia (art. 378 § 1 k.p.c.), a nie tylko rozpoznania zarzutów podniesionych w tym środku odwoławczym. W następstwie wniesienia skargi kasacyjnej Sąd Najwyższy nie rozpoznaje sprawy, lecz skargę w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw. W granicach zaskarżenia Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę jedynie nieważność postępowania (art. 398¹³ § 1 k.p.c.). Sąd Najwyższy związany jest przy tym ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Z powodu wysokiego stopnia sformalizowania skargi kasacyjnej ustawodawca przesądził, że może ją sporządzić i wnieść w imieniu strony profesjonalny pełnomocnik, który w sposób precyzyjny powinien określić podstawy skargi kasacyjnej, wskazując nie tylko określony przepis prawa materialnego lub procesowego, którego naruszenie zarzuca się w skardze kasacyjnej, ale także na czym to naruszenie prawa polegało. W szczególności zarzut naruszenia prawa materialnego powinien określać, czy miało ono postać błędnej wykładni, czy też niewłaściwego zastosowania. Precyzyjne przedstawienie zarzutów wypełniających podstawy skargi kasacyjnej jest istotne nie tylko dla prawidłowej kontroli kasacyjnej przez Sąd Najwyższy w razie przyjęcia skargi kasacyjnej, ale także do oceny, czy zachodzą przesłanki do przyjęcia jej do rozpoznania. Przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania muszą mieć bowiem związek z podniesionymi w skardze kasacyjnej zarzutami wypełniającymi poszczególne podstawy skargi, które określają granice rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

W art. 398⁴ § 2 k.p.c. przewidziano obowiązek zamieszczenia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz jego

uzasadnienia. Określone w art. 398⁴ § 2 wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący wykaże, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które – zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. - będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego w W. z dnia 9 maja 2017 r. pozwany Z. S.A. z siedzibą w W. oparł skargę kasacyjną na podstawie art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. wskazując, że doszło do naruszenia prawa materialnego w postaci: „I. art. 23 k.c., 448 k.c. poprzez błędne uznanie przez Sąd, że doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda, podczas gdy zgromadzony materiał dowodowy sprawie nie daje podstawy do takiej oceny, II. art. 10 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności w zw. z art. 54 Konstytucji RP poprzez naruszenie prawa do wolności słowa i informowania opinii publicznej o ważnych i istotnych wydarzeniach”. Natomiast wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., tj. rozbieżności w orzecznictwie sądów w wykładni przepisów prawa oraz występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, a mianowicie, czy publikacja informacji o możliwości zastosowania wobec powoda kary w oparciu o ustawę kodeks karny, w związku ze złożeniem zawiadomienia do Prokuratury o możliwości popełnienia przez powoda przestępstwa, narusza jego dobra osobiste?

Zgodnie z ugruntowanym w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądem, za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. uznaje się zagadnienie nowe i dotychczas niewyjaśnione. Zagadnienie to musi mieć charakter istotny i być zagadnieniem ściśle juretycznym, tj. dającym się przedstawić

w sposób syntetyczny i oderwany od kontrowersji dotyczących ustaleń faktycznych lub oceny dowodów (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 grudnia 2008 r., III CSK 285/08, ICBSN 2009, nr 4, s. 48). Chodzi przy tym o zagadnienie o charakterze abstrakcyjnym, którego wyjaśnienie przyczyni się do rozwoju jurysprudence, a jego rozstrzygnięcie będzie miało znaczenie nie tylko dla oceny konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także dla innych podobnych spraw. Z tej przyczyny przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej z powołaniem się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) wymaga wykazania przez skarżącego, że w sprawie występuje zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa.

Powyższych wymagań nie spełnił skarżący, powołując się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego. W świetle dotychczasowego orzecznictwa Sądu Najwyższego nie można uznać za wystarczające do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania jedynie przedstawienie przez skarżącego w formie pytania dostrzeganego w sprawie zagadnienia prawnego bez jednoczesnego przedstawienia argumentów jurydycznych wykazujących istnienie tego zagadnienia związanego z określonymi zarzutami podniesionymi w skardze kasacyjnej. Skarżący nawet nie podjął próby wskazania, z którym zarzutem naruszenia prawa materialnego wiąże się przedstawione zagadnienie prawne. Poza tym sformułowane w skardze kasacyjnej zagadnienie prawne nie ma charakteru nowego, a jego rozwiązanie jest oczywiste. Zarówno w orzecznictwie Sądu Najwyższego, jak również w piśmiennictwie wielokrotnie wyjaśniono, że badając kwestię odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych należy odróżnić samo naruszenie dóbr osobistych od oceny, czy naruszenie dóbr osobistych miało charakter bezprawny, a w konsekwencji, czy zachodziły okoliczności uchylające bezprawność działania podmiotu, który dopuścił się naruszenia dóbr osobistych. Jest oczywistą oceną, że publikacja w prasie informacji o tym, że określona osoba jest podejrzana o popełnienie przestępstwa, za które grozi wysoka sankcja karna, a więc o podejrzeniu popełnienia czynu nagannego prawnie i moralnie, narusza jej dobra osobiste. Decyduje tu – według ukształtowanego stanowiska Sądu Najwyższego - miernik obiektywny. Ocena, czy doszło do naruszenia dobra

osobistego wymaga bowiem rozważenia, czy według przeciętnego odbiorcy i przeciętnych opinii ludzi rozsądnie i uczciwie myślących określone zachowanie może być uznane za naruszające dane dobra osobiste (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 1989 r., I CR 143/89, OSP 1990, nr 9, poz. 330, z dnia 11 marca 1997 r., III CKN 33/97, nie publ. oraz z dnia 29 października 2010 r., V CSK 19/10, nie publ.). Inną natomiast kwestią jest to, czego w ogóle nie dotyczy sformułowane w skardze kasacyjnej zagadnienie prawne, a co w istocie podnosi się w skardze kasacyjnej, czy zachodzą okoliczności wyłączające bezprawność działania sprawcy naruszenia dóbr osobistych, w szczególności, czy bezprawność działania pozwanej wyłączało to, że wypowiedź będąca źródłem roszczeń powoda, miała charakter wypowiedzi prasowej i była uzasadniona ważnym interesem społecznym. Gdyby nawet pominąć ten, wyżej wskazany, niedostatek przedstawionego zagadnienia prawnego - pomijającego istotę występującego w sprawie problemu prawnego - i mimo to odnieść zawarte w skardze zagadnienie prawne do okoliczności wyłączających bezprawność naruszenia dóbr osobistych w przypadku wypowiedzi prasowej, to również należałoby wskazać, że było ono przedmiotem wielokrotnych wypowiedzi Sądu Najwyższego, z których wynika, że wolność wypowiedzi nie upoważnia do publikacji w prasie z powołaniem się na ochronę ważnego interesu społecznego informacji nieprawdziwych albo uzyskanych bez zachowania miary staranności i rzetelności wymaganej w art. 12 ust. 1 pkt 1 Prawa prasowego (por. m.in. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2005 r., III CZP 53/04, OSNC 2005, nr 7 - 8, poz. 114). Podkreślić przy tym należy, że w rozpoznanej przez Sądy *meriti* sprawie odpowiedzialność strony pozwanej nie była związana z publikacją informacji zaczerpniętej z podanego w materialne prasowym źródła o złożonym przeciwko powodowi zawiadomieniu o możliwości popełnienia przestępstwa, lecz podaniu nieprawdziwej informacji, zawartej w tytule publikacji, o grożącej powodowi z tego tytułu wysokiej sankcji karnej. Samo zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa w sytuacji, w której nie wszczęto postępowania karnego przeciwko konkretnej osobie, nie stanowi dostatecznej podstawy do wnioskowania o możliwości, rodzaju i wysokości grożącej tej osobie sankcji karnej. Także w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości

na tle art. 10 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.) podkreśla się, że prasa nie może przekraczać określonych granic, gdyż art. 10 wymienionej Konwencji nie gwarantuje w pełni nieograniczonej wolności wyrazu, nawet w odniesieniu do prasowego omówienia kwestii dotyczących ważnych spraw zainteresowania publicznego, a dziennikarze mają obowiązek działania w dobrej wierze i w oparciu o rzetelne podstawy faktyczne (por. m.in. decyzja z dnia 29 sierpnia 2017 r., nr 55103/09, wyrok z dnia 4 października 2016 r., nr 44436/13 i wyrok z dnia 4 listopada 2014 r., nr 30162/10). Pozwala to na ostateczną ocenę, że zagadnienie prawne przedstawione w skardze kasacyjnej nie tylko nie ma cech nowości, ale w ogóle nie jest przydatne dla rozstrzygnięcia o zasadności, niezwykle zresztą lakonicznie ujętych, zarzutów skargi kasacyjnej.

Wadliwe pod względem konstrukcyjnym jest również powołanie się przez skarżącego na przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga bowiem wykazania przez stronę skarżącą, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić oraz – co równie istotne – uzasadnić w skardze kasacyjnej, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08 oraz z dnia 8 lipca 2009 r., I CSK 11/09, niepublikowane). Tymczasem, wbrew przedstawionym powyżej wymaganiom, skarżący w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej nie przedstawił orzeczeń, które wskazywałyby na rozbieżne ujęcie zagadnień problemowych eksponowanych w skardze kasacyjnej.

Skarżący powołał tylko jedno orzeczenie Sądu Apelacyjnego, cytując obszerne wywody z jego uzasadnienia. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej nie wskazano nawet przepisów, których wykładnia, zdaniem skarżącego, wywołuje istotne rozbieżności w orzecznictwie, a zarzuty skargi kasacyjnej w ogóle nie precyzowały na czym polegała błędna wykładnia powołanych w podstawach skargi przepisów.

W sprawie nie zachodzi również nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę – w granicach zaskarżenia – z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Tylko ubocznie dodać należy, iż sformułowany w skardze wniosek o przeprowadzenie dowodów w niej wskazanych był niedopuszczalny (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) i nie mógł być brany pod uwagę także przy ocenie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

kc